

03-02-2005 Pagina 7 Opinie

Bush moet VN tot bondgenoot maken

Chantal de Jonge Oudraat

Bij de bevordering van de democratie is een essentiële rol weggelegd voor de VN en zijn unieke potentieel. Zeker sinds het einde van de Koude Oorlog, meent Chantal de Jonge Oudraat.

President Bush sprak gisteren in zijn inaugurele rede zijn steun uit voor „democratische bewegingen in het Midden-Oosten en daarbuiten, met als uiteindelijke doel het beëindigen van de tirannie in onze wereld." Het was een herhaling van wat hij op 20 januari in zijn inaugurele rede als ambitieuze campagne voor vrijheid en democratie in de wereld had gepresenteerd.

Als Bush zijn bezielende woorden werkelijk wil omzetten in politieke realiteit, moet hij de Verenigde Naties in deze campagne tot zijn voornaamste bondgenoot maken. Bij de bevordering van de democratie is een essentiële rol weggelegd voor de VN en zijn unieke potentieel. De afgelopen zestig jaar - en zeker sinds het einde van de Koude Oorlog - zijn de VN een drijvende kracht geweest bij het stimuleren van democratisch bestuur overal ter wereld. De VN beschikken op drie terreinen over onvervangbare kwaliteiten en deskundigheid.

Respect voor de mensenrechten en het principe van zelfbeschikking zijn essentieel om de democratie te bevorderen. De steun van de VN aan de democratisering is geworteld in het Handvest van de VN en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948. Sedert zijn oprichting hebben de VN een centrale rol gespeeld in de verbreiding van de gedachte dat de rechten van de mens universele rechten zijn. Hij heeft een belangrijke bijdrage geleverd tot het vestigen van de normen en mechanismen die de mensenrechten hebben helpen behoeden en die landen hebben bijgestaan op hun weg naar onafhankelijkheid.

Sinds het einde van de Koude Oorlog hebben de VN een hoofdrol gespeeld bij het vestigen van democratische instellingen in veel landen overal ter wereld. Hij heeft geholpen grondwetten te ontwerpen en eerlijke, rechtvaardige rechtsstelsels en verkiezingsprocedures op te zetten in Afrika, Azië, Oost-Europa en Latijns Amerika. Sinds 1992 hebben de VN meer dan 91 landen geholpen verkiezingen te organiseren, waaronder Oost-Timor, Irak, Kosovo, Palestina, de Westelijke Sahara en veel landen uit de voormalige Sovjet-Unie.

De bevordering van de democratie wordt bemoeilijkt door problemen met de economische ontwikkeling. Extreme armoede leidt tot wanhoop en een gevoel van onmacht. Wanneer mensen verhongeren of in extreme armoede leven, is dat een humanitair, sociaal en economisch probleem met vergaande politieke implicaties. De VN hebben de leiding genomen bij het streven naar een ontwikkelingsconcept waarbinnen ontwikkeling verbonden wordt met sociale gerechtigheid, mensenrechten en milieu. Hij is opgekomen voor het idee dat een doeltreffende ontwikkelingsstrategie veelzijdig moet zijn en dat regeringen, bedrijfsleven, de civil society en internationale instellingen als de Wereldbank en de Wereldhandelsorganisatie daarbij betrokken moeten worden.

De bevordering van de democratie bevordert dat problemen op het gebied van vrede en veiligheid worden aangepakt, en ook daar spelen de VN een centrale rol. In 2003 heeft secretaris-generaal Kofi Annan opdracht gegeven tot een brede studie naar de rol van de VN met betrekking tot de veiligheidsproblemen in de 21ste eeuw. Dat resulteerde in december 2004 in een rapport van een internationale commissie van zestien deskundigen en beleidsmakers, die het belang van preventief optreden onderstreepten. Als hun aanbevelingen worden gerealiseerd, zullen deze de VN in staat stellen doeltreffender te reageren op de problemen die voortvloeien uit binnenlandse en regionale conflicten, en op terroristische dreigingen en het gevaar van proliferatie. Om dit pakket hervormingen te verwezenlijken zal echter de steun van alle VN-leden nodig zijn, met name van de Verenigde Staten.

In september 2005 zullen leiders uit heel de wereld in het hoofdkwartier van de VN in New York bijeenkomen voor de 'Millennium+5-top' en de zestigste verjaardag van de organisatie. Dat wordt een unieke gelegenheid voor de Verenigde Staten om hun internationale leiderschap te tonen en onenigheid met de leden van de VN en met het VN-secretariaat bij te leggen. Het wordt tevens een unieke gelegenheid om de democratische agenda van de regering-Bush vooruit te helpen. Ter voorbereiding op die topconferentie zouden de VS op vijf punten concrete actie moeten ondernemen.

Ten eerste begint de bevordering van de democratie met respect voor de mensenrechten. De Verenigde Staten zouden een hoge overheidsfunctionaris aan het hoofd moeten stellen van de Amerikaanse afvaardiging naar de VN-commissie voor de Rechten van de Mens, voor haar jaarlijkse bijeenkomst in Genève in maart 2005. Zij zouden hun bondgenoten moeten vragen hetzelfde te doen. De VS hebben zich terecht zeer kritisch uitgelaten over het functioneren van de VN-commissie voor de Rechten van de Mens, maar door zich van die instantie te distantiëren zullen zij in dat functioneren geen verandering brengen. Meer aandacht voor die Commissie zou haar effectiever kunnen maken. De stuurgroep heeft ook voorgesteld om het lidmaatschap van die Commissie open te stellen voor alle landen. Dat voorstel moet ernstig worden overwogen. De rechten van de mens zijn universele rechten, en ieder land zou bij de handhaving ervan moeten worden betrokken.

Ten tweede hebben de lidstaten van de VN op de Millennium-top in 2000 de uitroeiing van de armoede en de bevordering van duurzame ontwikkeling de hoogste prioriteit gegeven. Kofi Annans binnenkort te verschijnen rapport over de armoede in de wereld zou een goede grondslag moeten bieden voor overleg en verdere internationale actie. De landen zouden minimaal moeten afspreken om de in 2000 overeengekomen Millennium-ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren: halvering van extreme armoede en honger in 2015. De Verenigde Staten zouden hun Millennium-toezegging om te streven naar 0,7 procent van hun bruto nationaal product voor officiële ontwikkelingshulp waar moeten maken. Uitroeiing van extreme armoede en honger zijn de beste investeringen in democratie die de internationale gemeenschap kan doen. Hiertoe dienen de VS en andere grote donorlanden samen met de VN een structurele, systematische benadering van de ontwikkelingshulp te ontwerpen.

Ten derde zouden de Verenigde Staten de aanbevelingen van het hoge VN-forum voor veiligheid uit 2004 moeten onderschrijven, met name het voorstel van het forum om een vredescommissie in te stellen. Het voornaamste doel van zo'n commissie zou zijn om de internationale gemeenschap te waarschuwen wanneer landen op het punt staan tot chaos te vervallen, opdat tijds preventieve maatregelen kunnen worden genomen.

Ten vierde zouden de Verenigde Staten het voortouw moeten nemen bij de hervorming van de Veiligheidsraad van de VN. Het uitblijven van vooruitgang op dat punt kan een verlamme uitwerking hebben op de internationale inspanningen ten aanzien van democratie, ontwikkeling en veiligheidsproblemen overal ter wereld. Het uitblijven van hervorming zou ook de legitimiteit van toekomstig optreden van de Veiligheidsraad kunnen ondergraven. Er liggen twee formules voor uitbreiding van het aantal leden van de Veiligheidsraad van 15 naar 24 leden ter tafel. Geen van beide voorstellen zou de positie van de VS in de Veiligheidsraad aantasten - de VS zouden hun vetorecht behouden, en nieuwe leden van de raad zouden geen vetorecht krijgen. Beide voorstellen zouden ervoor zorgen dat de landen die financieel, militair en diplomatiek het meest tot de organisatie bijdragen, in de raad zijn vertegenwoordigd. Uitbreiding van de raad zou de raad niet alleen legitiemer maken, maar mogelijk ook doeltreffender.

Ten slotte zouden de Verenigde Staten zo spoedig mogelijk een nieuwe permanente vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties moeten benoemen in de rang van kabinetslid. De president moet niet toelaten dat het Congres met deze benoeming treuzelt. Een snel optreden zou de wereld duidelijk maken dat het de VS ernst is wanneer zij spreken over samenwerking met hun bondgenoten.

De VN is als organisatie zeker niet volmaakt, maar wél de enige mondiale instantie die wij hebben. Doordat alle landen er lid van zijn, bezitten de VN een unieke legitimiteit waarover niet één afzonderlijk land of coalitie kan beschikken. Als Amerika de bovengenoemde stappen zet, zou dat veel doen om zijn aangetaste imago in het buitenland op te vijzelen en de VN te versterken. Dat zou goed zijn voor de Verenigde Staten, goed voor de wereld - en goed voor de democratie.

Dr. Chantal de Jonge Oudraat is hoofdmedewerker van het Center for Transatlantic Relations, SAIS, Johns Hopkins University, en vice-president van Women In International Security (WIIS).
Tekening Wolfgang Ammer